

Autor: Radim Lhoták

Chceme-li debatovat o sociálním státě, není možné, abychom slovo „sociální“ spojovali pouze s politickou levicí. Každý stát má svoji sociální funkci. Vše, co se týká uspořádání lidské společnosti, vychází ze sociálních potřeb člověka. Je nesmyslné mluvit o státě bez sociálního kontextu. Nejsem zastáncem pravicového ani levicového postoje současné politické scény. Pravice a levice jako dědictví liberálně demokratické společnosti ztratila již svoji relevanci. Nyní před námi stojí zcela nové dichotomie, které nesouvisí s organizací společnosti, ale s lidským odcizením, které je důsledkem liberalismu jako takového.

Nejde již o to, zda chceme kapitalismus či socialismus, protože oba tyto společenské systémy jsou výsledkem stejné liberální doktríny rovnosti a svobody člověka. Je třeba se začít znovu ptát na samotnou podstatu lidství, na obsah sociálního jako takového. Je třeba hledat odpovědi na příčiny ztráty lidské vzájemnosti, identity, tradiční společenské hierarchie, tradiční rodiny a zničující atomizace společnosti. Kapitalismus a socialismus jsou komplementární formy jednoho scénáře a bez žádné z nich nemůže fungovat liberální společnost.

Rozhodování o tom, kolik bude odebráno bohatým ve prospěch chudých, jaké formy přerozdělování by měl stát plnit, aby byl udržen sociální smír v podmínkách kapitalistického trhu, nemá nic společného s hledáním řešení současných krizových jevů a celkového úpadku společnosti. Bez nalezení nového paradigmatu společnosti žádné takové řešení neexistuje. Pokud dnes hodnoty nepřerozděluje stát, přerozdělují se samy, korupcí, obchodem, v marketingu, v bankovníctví, svůj podíl na nich si přivlastňují všechny neproduktivní sféry od poradenství, přes služby až po bující byrokracii. Je nutné se pouze ptát, jaká forma přerozdělování je spravedlivější a prospěšnější z hlediska celé společnosti. Smyslem hledání nového společenského paradigmatu je hodnota sama, její objevení, očištění a přetavení do hodnoty lidského života.

O jaké paradigma by mělo jít? Je příznačné, že všechny „ismy“ vznikly jako výraz ideologického úsilí o racionálně vykonstruovaný nový společenský řád, jímž se má nahradit

řád předcházející. Tvrdím, že řád, který předcházet všem těmto „ismům“, byl nejbližší paradigmatu, o jaký bychom měli usilovat. Takový řád nemá své jméno, protože je odrazem nejpřirozenějších vlastností a sklonů člověka. Jde o řád organický, jaký není výplodem čistého rozumu a jeho konstruktivistických snah, ale vychází ze zkušenosti a tradice dávných předků. Jde o řád boží, řád přírody, a pouze takový řád je třeba stále znovu nacházet, poznávat a vracet se k němu, protože každé odchýlení člověka od přirozeného řádu je vždy jen k jeho škodě.

Má sociální stát ještě smysl?

Pokud se dnes odvíjí debata o tom, zda má ještě smysl sociální stát, je vidět, že lidé postupně ztratili pojem o tom, co to vlastně (sociální) stát je. Důvod je dvojitý: Vlivem globalizace a obrovského nárůstu moci finančního i korporativního kapitálu se sociální funkce státu dostala pod vládu těchto sil, takže se může zdát, že její význam se vytrácí. Není to ovšem pravda. Nakonec všechny převažující snahy EU a jejího zákonodárství směřují k tomu, aby sociální funkce státu byla zachována, protože bez ní kapitalismus nemůže fungovat. Jen se demokratický princip „sociálních vymožeností“ lidu přesouvá na stranu vrchnostenských elit, které si samy určují, jak má sociální stát vypadat, aby tyto elity nad ním získaly kontrolu. Jsme proto svědky vynucovaných sociálních vztahů a existenčních podmínek na úkor lidské svobody.

Druhým důvodem je dnes již zcela posunutá a účelově vyprázdňovaná sociálna jako pojem, jímž se vyjadřují nejzákladnější potřeby lidského soužití a přirozené existence. S pochopením sociálna je třeba redefinovat také smysl i funkce sociálního státu. Sociálno vyjadřuje vpravdě sociální založení každého lidského jedince. Člověk jako sociální druh má své vývojově dané sociální potřeby. Každý člověk touží někam patřit, být součástí přehledného společenství, které s ním počítá, a to nejen tím, že mu společenství pomůže, když to bude potřebovat, ale také tím, že se od něho očekává odpovídající vklad ve prospěch celého společenství. Každý člověk touží po domově a má schopnost se kulturně identifikovat s tradicemi svého rodného místa, které mu dává orientaci, autonomii i pocit bezpečí. V důsledku potom pocit svobody. A řekněme si na rovinu, svoboda člověka je založena především v jeho pocitu svobody, nikoliv v tom, jakou definici svobody vykonstruujeme čistým rozumem a začneme o ni usilovat. Jen člověk ztotožněný se svým životním údělem bez pocitu ujařmení, vnějšího diktátu a ztráty existenčních jistot se může cítit svobodný. Takový člověk je svobodný. Atomizovaný a ničím neukotvený jedinec je odsouzen k otrockému údělu pod tyranií cizí moci, která je mu dostatečně vzdálena, dostatečně mimo jeho dosah a osobní kontext.

Zdravý sociální stát by proto měl podporovat takové sociální vztahy a struktury ve společnosti, které odpovídají lidské přirozenosti. Sociální stát by měl vytvářet podmínky pro vznik a prosperitu organických společenství. Co míním organickým společenstvím? Jde o pospolitost přehlédnutelnou z jediného místa lidského názoru, pospolitost, v níž mezi lidmi vládou přirozené sociální svazky a rozhodují přirozené autority. Organické společenství je existenčně autonomní a vnitřně hierarchizované. Tak, jako v celém sociálním státě, musí i v organickém společenství fungovat dělba moci od nejnižší buňky, jakou je rodina, v níž přirozenou autoritou je otec – hlava rodiny, přes rodová a profesně specializovaná uskupení

komunit, cechů či stavů, kde vládou rady starších a zkušených mistrů, až k lidem, kteří nesou odpovědnost za společenství jako takové. Všechna pospolitní uskupení se přirozeně sdružují v obci podle své teritoriální či rodové příbuznosti a ze svých přirozených autorit si vybírají své obecní zástupce. Obec a občan mají původ v pojmu občina. Občina je společenství, v němž jsou základní zdroje obživy společné.

Dvourychlostní hospodářství

Dobře míněný sociální stát proto musí podporovat existenci autonomních obcí vytvořených na bázi organických společenství. Aby taková společenství vůbec mohla vzniknout, je nutné hledat cestu k obnovení přirozených společenských stavů, jejichž hierarchie i moc má lokální působnost. Stejně tak je nutné, aby tato společenství vznikala na principech lokálního hospodářství, využívání lokálních zdrojů a péče o tyto zdroje. Z hlediska ekonomické politiky státu je proto nutné začít zavádět tzv. dvourychlostní ekonomiku. Dvojí typ ekonomické reprodukce je nutný proto, aby se skloubil průmysl postavený na drahých technologiích s lokální malovýrobou. Oba typy hospodářství musejí samozřejmě mít státem rozdílně nastavené podmínky své existence i odvodové povinnosti.

Výše zmíněná organická společenství a obce jsou v převážné míře existenčně založena na malovýrobě a zemědělství. Obce tak těží ze svých lokálních přírodních zdrojů, především z půdy, a vytváří tak základ své existence. Vedle toho musejí existovat průmyslové zóny, v nichž mají své místo továrny a velkokapitál. Tento velkokapitál ovšem nemůže těžit ze státem připravené infrastruktury a využívat ji jako svůj zdroj, včetně zdrojů lidských. Naopak, každý průmyslový podnik by měl být povinen sám investovat do potřebné infrastruktury a vytvořit potřebné prostředí i sociální zázemí pro své zaměstnance, jinak by v sociálním státě vůbec neměl mít místo. Dobrým příkladem může být péče o sociální zázemí lidí i celý region stran výrobních podniků podnikatele Tomáše Bati. Nejde tedy o nic, co by tady již dříve neexistovalo.

Silná nebo slabá role státu?

Jak silný a mocný by tedy měl stát být? Měl by být tak mocný, aby donutil průmyslové podniky a korporace pečovat o sociální potřeby lidí v regionu, kde působí. Na druhou stranu by měl být natolik omezen ve svých kompetencích, aby jeho moc nebyla takřka cítit v životě organických společenství a obcí, do jejich rozhodování by měl zasahovat minimálně. Zde by měl platit princip subsidiarity. Jak je vidět, princip ryzího sociálního státu není postaven na přerozdělování a státní organizaci života lidí, nýbrž na podpoře a ochraně organické struktury místní samosprávy a občanské svépomoci. Ze svépomocné sociální struktury organických společenství vyplývá, že nevyžaduje žádné sociální příspěvky ani jinou sociální podporu. Tomu by mělo odpovídat i její minimální daňové zatížení. Otázku asociálních živlů a způsobu, jakým se o ně stát postará, zde ponechávám na úvahu jiným. Jak lze z předešlého vyvodit, sociální stát není z hlediska služby svým občanům totalitní ani represivní, nepotřebuje proto demokracii.

Poslední věta by mohla znít jako protimluv. Není tomu tak. Společně s Platónem tvrdím, že každá demokracie nutně směřuje k tyranidě. Pojem tyranida skutečně mnohem lépe

vystihuje vlastnost totalitní moci státu. Současný stát je doslovným příkladem takové tyranidy. Člověk jako jedinec je v něm sociálně bezprizorní, bez přímého lidského zakotvení a odkázaný na organizaci trhu práce a sociální zabezpečení státu. Je v moci a v byrokratických kleštích tohoto státu, žije pod diktátem nepřehledného množství zákonných opatření, nařízení a zákazů vydávaných z vůle ideologicky předpojatých a zkorumpovaných zákonodárců. To nemá nic společného s lidskou přirozeností a důstojností, natož pak se svobodou. Demokracie v principu nemá potenciál vytvořit společnost sociální spravedlnosti, protože již samotný způsob volby vládnoucích struktur je v ní nespravedlivý a odporující všem ideálům dobra a rovnováhy mezi lidmi. K moci se nedostávají ti, kdo si to zaslouží, mají důvěru lidu a jsou k tomu dostatečně způsobilí, nýbrž samozvanci, kteří nejlépe dokážou svými populistickými hesly omámit dav. Jakmile se však mocenské struktury vytvoří, jedinou jejich snahou je udržet si moc za každou cenu, což není možné jinak, než korupcí, lží, manipulací a konečnou tyranidou.

Republikánská ústava

Jak by měla být organizována moc ve spravedlivém sociálním státě? Mělo by opět jít o přirozenou dělbou moci stejně tak, jako na úrovni organických společenství. Není možné, aby vládla nějaká ideologická fronta reprezentovaná politickými stranami, taková fronta nemá žádnou přímou vazbu na lid jako takový. Není ani správné, aby vládla skupina bohatých formou oligarchie. Přirozeným mocenským orgánem je stavovský sněm složený ze zástupců reálných společenských stavů a organizovaný jako senát či horní komora parlamentu. Výběr kandidátů do senátu musí být věcí stavovských komor či sdružení, kam se zdola nahoru opět dostávají přirozené autority nikoliv všeobecným hlasováním, ale způsobem odpovídajícím tomu kterému organickému společenství podle jeho vnitřních pravidel – na úrovni stavovských komor potom většinovým hlasováním.

Mějme na paměti staletími prověřené republikánské zřízení, pokud nejsme v této chvíli přístupní mluvit o monarchii. Republikánská ústava má ovšem také ještě hlavu státu, jako druhý mocenský pilíř, a vedle toho dolní komoru parlamentu, v níž teprve politické strany zvolené všeobecným hlasováním předkládají návrhy zákonů, jimiž má být omezena moc senátu a hlavy státu. Myslím, že republikánská ústava uvedeného typu má právo se nazývat aristokratická. V Praxi to znamená, že vládnu ti nejlepší z nás jako přirozené autority, přičemž výkonnou vládu sestavují volbou kandidátů ze svých řad a ve své vládě setrvávají tak dlouho, dokud požívají důvěru lidu. V opačném případě mohou být svým stavovskými komorami, či na základě návrhu dolní komory parlamentu, odvoláni a nahrazeni novými senátory. Aristokratická ústava je všemi mudrci, filosofy, duchovními autoritami i pamětníky z lidu uznávána jako historicky i prakticky nejlepší ústava, k níž lidstvo ve svých dějinách dospělo. V žádném případě demokracie!

Soukromé vlastnictví

Pokud jsme správně pochopili smysl organických společenství a sociálního státu, vyplývají nám jasně závěry platné pro soukromé vlastnictví. Pro ně platí tři hlavní zásady:

1) Půda ani přírodní zdroje nemohou být předmětem soukromého vlastnictví. Každé organické společenství může mít pouze nárok okupovat a využívat tyto zdroje podle své územní či existenční příslušnosti.

2) Veškeré další zdroje a instituce nezbytně nutné pro lidský život musejí být ve vlastnictví a správě státu. Týká se zdrojů energie, školství, veřejné dopravy a přírodního bohatství. Nejsem si jist, nakolik by mělo být státní či privátní zdravotnictví. To ponechám odborníkům. Minimálně však považuji za účelné, aby byl pod státní gescí systém zdravotního a sociálního pojištění.

3) Bezpodmínečně nutné pro zdravou ekonomiku státu je, aby peněžní systém státu byl řízen jednou státní centrální bankou, která pod kontrolou vlády pečuje o emise peněz a jejich řádný oběh. Tato banka jako jediná musí mít možnost poskytovat spotřební a provozní úvěry, a to bezúročně. Je nutné jednou provždy skoncovat s lichvou. Jediná přijatelná forma soukromého bankovníctví se týká investičních bank, které musejí svůj profit stavět na úspěšnosti, ale také ztrátě, těch podnikatelských subjektů, jimž poskytnou cizí kapitál, čili jejich zisk se musí odvíjet od zisku těchto podnikatelských aktivit, nikoliv z úroků.

Vše ostatní, týká-li se předmětů poctivého nabytí osob či celých skupin, je věcí práva soukromého vlastnictví, které musí být zajištěno a chráněno státní mocí.

Ekologie

Myslím, že otázky ochrany přírody a životního prostředí nepatří mezi ty problémy, na něž by nebyly známé kvalifikované odpovědi. Jde jen o jejich důsledné dodržování. V tom nevidím velký problém. Kardinální ekologickou otázkou je však množství populace a její růst. Zde lidstvo naráží na těžko řešitelný problém, pokud vezmeme v úvahu konečné zdroje obživy a ropný bod zlomu, v němž se současná civilizace nachází. Nelze myslím pochybovat o tom, že není možné připustit další růst populace. Naopak je nutné tuto populaci snižovat a přivést postupně na udržitelnou míru. To je možné pouze regulací porodnosti a uzavřením se imigračním vlivům. Není pochyb, že regulace porodnosti není možná cestou mocenské intervence státu. Nelze ji snižovat násilím, pouze osvětou a takovými nástroji, které budou pro lidi přijatelné.

První zásadou je, aby stát žádným způsobem nepodporoval natalitu sociálními příspěvky. Druhou zásadou je, že musejí být vytvořeny takové podmínky, aby se stala samozřejmostí plánovaná těhotenství v souladu s dostupnými zdroji pro obživu nové generace. V tom směru si myslím mohou dobře zastat svoji roli organická společenství, pokud budou důsledně dbát svépomoci a péče o vlastní zdroje obživy, aniž by jim v tom stát cokoliv ulehčoval či nařizoval. Způsob, jak se s omezenými zdroji každé společenství vypořádá, musí být věcí toho samotného společenství, včetně metod, forem soužití a rozhodování, jaké si zvolí. Problém je samozřejmě s městskými aglomeracemi. Zde by měla platit zásada: Čím méně potomků pro příští desetiletí, tím lépe. Stát by především měl přehodnotit svoji politiku v oblasti opatrovnické péče a snažit se eliminovat případy matek samoživitelek a umělého početí minimálně tím, že nic takového nebude podporovat. Z hlediska zájmu dětí, které z takových

poměrů vyjdou, půjde o zcela humánní postoj. Jde totiž o děti vesměs poznamenané absencí celistvé rodiny, existenční nouzí a nedostatečnou výchovou.

Otázky jazyka

Na závěr bych se zmínil o tom, jak je možné získat lidi pro přijetí nového paradigmatu společnosti. Žádná změna není možná bez přesvědčování a osvěty. Zde nabývá nebývale významnou roli jazyk, jaký je k tomu účelu používán, soubor pojmů a ustálených významů, v důsledku potom pocity či dojmy, jaké takové pojmy vyvolávají. Pokud jsme zjistili, že například demokracie je nadále nepoužitelná, není možné toto zlepšit tím, že demokracii předřadíme přívlastek otevřená, lidová, parlamentní, sociální, národně socialistická či jakákoliv jiná. Jediná možnost je tento pojem již nepoužívat a najít si pro své společenské uspořádání název jiný.

Dále je nesmírně důležité přestat operovat s pojmy, které se staly v minulosti součástí liberálně rovnostářské propagandy. Tyto pojmy pocházejí z dílny zvrácených či záměrně podporovaných teorií, jimiž se měl v minulém století rozbít a zničit tradiční společenský řád a princip sociální soudržnosti. Je proto nanejvýš nutné rozloučit se s feminismem, gender studiemi, všemi formami gender mainstreamingu, antidiskriminačními agendami, libertariánstvím, anarchismem a sociálním inženýrstvím. Naopak bude vhodné obrátit pozornost k moudrosti starověkých mudrců, filosofů a učenců a začít účinně spolupracovat se všemi duchovními složkami společnosti, včetně křesťanské církve či jiných druhů náboženství.